

УДК 94 (477.83/.86)
**ФОРМУВАННЯ ПАРТІЙНОЇ
СТРУКТУРИ ПОЛЬСЬКОГО
ПОЛІТИКУМУ
В ГАЛИЧИНІ НАПРИКІНЦІ ХІХ –
НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.**

О.С. Жерноклеєв

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

У статті узагальнено процес формування партійної структури польського політикуму в Галичині під владою монархії Габсбургів, який завершився на зламі ХІХ–ХХ ст. Найважливішими елементами цієї структури стали консерватори, націонал-демократи і людовці, роль лівої опозиції взяла на себе соціал-демократія. Впливовість цих політичних організацій, їх мобілізаційний потенціал були підтвержені під час виборів до австрійського рейхсрату 1907 і 1911 рр. Характерною рисою польського політичного спектру став тісний ідейний, політичний та організаційний зв'язок галицьких партій зі своїми «аналогами» за межами Галичини, під помітним впливом яких відбувалася модернізація політичного життя краю.

Ключові слова: польські політичні партії, Галичина, Австро-Угорщина.

Рубіж ХІХ–ХХ ст. у Галичині під владою Австро-Угорської монархії був часом поглиблення партійно-політичної диференціації суспільства, виникнення й становлення українських, польських, єврейських політичних партій. Їхнє становище ускладнювалося конкурентною боротьбою, недосконаlostями політичної системи, а також потребою вироблення власної ідеології та чіткого визначення свого місця в суттєво оновленому політичному спектрі. Динаміка політичної самоорганізації національних рухів згодом суттєво позначилася на перебігу й результатах визвольної боротьби та історичній долі держав, що виникли на уламках імперій.

Різноманітні аспекти діяльності польських партій під австрійською Галичиною привертала увагу багатьох дослідників. Серед вітчизняних слід відзначити праці О. Аркуші [2; 3], Л. Зашкільняка [6], Ю. Михальського [10; 11], І. Монолатія [12], М. Мудрого [13; 14], І. Чорновола [15] та ін., серед новітніх зарубіжних – насамперед узагальнюючі студії Г. Біндера [17], дисертацію Т. Штохель-Набельської, захищену у Відні в 2008 р. [24], окремі фундаментальні колективні видання [18]. Метою цієї статті є загальний аналіз особливостей формування партійної структури польського політичного табору в Галичині на зламі ХІХ–ХХ ст.

Своєрідність модернізаційних процесів в Австро-Угорщині полягала у неминучому проектуванні всіх скільки-небудь значних змін у внутрішньоімперському житті на сферу міжнаціональних відносин [1, с. 137–138]. Національне відродження поневолених народів, поширення ліберальних і соціалістичних ідей, виникнення та діяльність перших політичних партій призвели до помітних якісних змін у соціальній психології мас, зростання їхньої громадянської та національної самосвідомості і, як наслідок, – пробудження найширших верств населення в Галичині до активного громадсько-політичного життя.

Помітний вплив на галицьке суспільство мав перебіг політичних процесів на польських теренах у складі Російської імперії. Під кінець ХІХ ст. унаслідок аграрних реформ, прискореної індустріалізації та урбанізації в Королівстві Польському польська шляхетська нація, на думку А. Каппелера, поступово перетворилася в націю сучасну, яка мала тенденцію до охоплення всіх соціальних верств, виникли новітні національні партії, серед яких найважливішими були соціалістична й націонал-демократична. У Польській соціалістичній партії (ППС) Ю. Пілсудський та його послідовники зробили спробу

поєднати соціалістичні завдання з національними. Опіраючись на шляхетсько-романтичну традицію боротьби за відновлення Польщі шляхом збройних повстань та використовуючи її інтегруючий потенціал, партія зуміла змобілізувати чимало робітників навколо гасла «через незалежність – до соціалізму» [9, с. 170]. У перших роках ХХ ст. ППС змінила свій характер: з організації активістів-конспіраторів перетворилася на масову партію [23, с. 34].

У Галичині під владою Австро-Угорщини соціалістичний напрям був представлений, насамперед, тісно пов'язаним із ППС соціал-демократичним рухом, який ще в 1890 р. організаційно оформився в Галицькій робітничій партії (з 1892 р. – Соціал-демократична партія Галичини, з 1893 р. – і Сілезії, СДПГіС). Після заснування українськими соціал-демократами власної партії в 1899 р. СДПГіС була перейменована в Польську партію соціал-демократичну Галичини і Сілезії (ППСД). Вона була автономною складовою частиною австрійської соціал-демократії та офіційно діяла на основі її програм [4]. Натомість у національному питанні ППСД не обмежувалася вимогами національно-територіальної автономії в межах Австро-Угорської монархії й відверто декларувала прагнення до відбудови в майбутньому незалежної польської державності. Незаперечним лідером партії на зламі століть став І. Дашинський.

В організаційному плані ППСД на початку ХХ ст. залишалася доволі аморфною, характеризувалася злиттям політичної та профспілкової структур [докл. див.: 5], коли кожен член фактично інтернаціональних за складом фахових робітничих і ремісничих товариств автоматично вважався членом партії. Це послаблювало власне політичну організацію, а також призводило до конфліктів з українськими та єврейськими соціал-демократами, поступово поглиблювало розмежування всередині соціал-демократичного руху

за національною ознакою. Тим не менше, ППСД упродовж тривалого часу зберігала домінуючий вплив у ремісничо-робітничому середовищі галицьких міст, однак наприкінці першого десятиліття ХХ ст. дедалі відчутнішою ставала конкуренція з боку передусім єврейських, а подекуди й українських соціал-демократів.

Інший підхід репрезентувала польська Національно-демократична партія (ендеки або вшеполяки), яка виникла 1897 р. У її програмі, виданій того ж року у Львові, стверджувалося, що «народ польський, без огляду на поділ політичний, має свідомість своєї єдності, свої інтереси загальнонаціональні, окремі від інтересів інших народів» [21, с. 7]. Головною метою своїх змагань партія проголосила досягнення поляками «політичної незалежності», усе, що наближає до неї, – добром, усе, що віддаляє, – злом. Ендеки вважали себе загальнопольською партією, котра представляє інтереси всього польського народу, усіх його соціальних прошарків та всіх діляниць Польщі, прагнули до якнайбільшого розвою національних сил. Тактичні засади партії передбачали максимальне використання легальних можливостей, але в умовах Російської імперії не виключалися нелегальні форми діяльності. Польські націонал-демократи заявляли також у своїй програмі, що на перше місце ставлять духовні й матеріальні потреби народних мас, тому одним із завдань уважали ознайомлення трудящих верств із їхнім становищем, правами й шляхами їх захисту, декларували прагнення до розширення робітничого законодавства в дусі, корисному для робітників [21, с. 9–10, 13, 15, 25, 27].

Складовою частиною партії ендеків став утворений 1905 р. у Королівстві Польському Національний робітничий союз (НРС), який відкинув ідею класової боротьби, захищав приватну власність, поборював соціалістів. Прагнучи рішучої боротьби за незалежну польську дер-

жавність, НРС у 1908 р. розірвав організаційний зв'язок із націонал-демократами, звинувативши їх в угодовстві щодо російської влади. Напередодні Першої світової війни НРС творив у Галичині «Стрілецькі дружини», які згодом влилися до польських легіонів [16, с. 302–305].

У Галичині націонал-демократичний напрям був започаткований таємними патріотичними організаціями польського студентства другої половини 80-х років XIX ст., пов'язаними з «Лігою польською» (з 1894 р. – «Лігою народовою»), яка прагнула відбудови Польщі в «історичних» кордонах, однак до кінця століття помітного впливу в суспільстві не мав [19, с. 166]. З 1895 р. ендеки розпочали видавати у Львові свій орган «Przegląd wszechpolski» під редакцією Р. Дмовського, а з 1896 р. – популярний часопис «Polak» у Кракові (ред. Л. Поплавський). У 1902 р. вони оволоділи щоденною газетою демократів «Słowo polskie» (14 тис. передплатників), здобувши таким чином аудиторію в кілька десятків тисяч осіб [19, с. 178]. Страйк українських селян 1902 р. у Східній Галичині сприяв зближенню ендеків зі східногалицькими польськими консерваторами – «подоляками», а також із частиною демократів, людовців та ін. Протегував їм і новий (з 1898 р.) намісник Галичини «подоляк» Л. Пінінський. На тлі загострення польсько-українського протистояння на початку XX ст. політичні та ідейні впливи ендеків неухильно зростали [6, с. 397].

У 1903 р. польські націонал-демократи в Росії прийняли нову, поміркованішу програму, в якій, не зрікаючись мети – незалежності Польщі, стверджували, що ситуація є несприятливою для її втілення, тому слід зосередити зусилля на створенні в усіх трьох дільницях відповідних суспільно-економічних умов для розвитку національних сил [25, с. 236–237]. Галицькі ендеки на з'їзді 8–9 грудня 1905 р. у Львові створили окрему Демократично-народову партію для австрійської дільниці Поль-

щі. Її програма проголошувала висхідним пунктом єдність польського народу та право поляків на незалежне політичне буття, ставила за мету домогтися для польської суспільності в австрійській державі «якнайбільшої самостійності політичної, культурної та господарської», захищати польські загальнонаціональні інтереси в усіх крайових справах, залучити народні маси до боротьби за національні права. Партія вимагала поступового розширення автономії Галицького коронного краю, зміцнення органів самоврядування та їх компетенції у фінансових, господарських і адміністративних питаннях, запровадження загального виборчого права при безумовному збереженні, однак, за польським елементом вирішальної більшості в сеймі та парламентській репрезентації краю, розширення прав польської мови та культури в Галичині, Сілезії та на Буковині, виступала за національну солідарність усіх польських послів, збільшення їх кількості та посилення польського впливу в державі. Програму підписали С. Гломбінський (як голова партії), Л. Тарнавський, Я. Павліковський, Е. Адам, С. Баль, Я. Розвадовський та ін. [19, с. 188–193].

Упродовж кількох років після утворення партії націонал-демократи поширили свої структури на провінцію, створивши повітові організації, опанували ряд громадських інституцій і зокрема Товариство народної школи (Towarzystwo Szkoły ludowej), яке стало їх опорою, особливо в східній частині коронного краю. На відміну від російських ендеків, які головним своїм жупелом зробили антисемітизм, галицькі зосередилися на антиукраїнській пропаганді. Це забезпечило їм симпатії не лише міщанства, буржуазії, але й частково польських селян і поміщиків у Східній Галичині. Пов'язані з російськими однодумцями через «Лігу народову», галицькі ендеки позиціонували себе як партію антисоціалістичну й водночас антиконсервативну, не приймали однозначно ні

проросійської, ні австрійської орієнтації, напередодні світової війни зайняли вичікувальну позицію. Ідеологія партії залишалася внутрішньо суперечливою, являла собою ідейний конгломерат націоналізму та консерватизму [20, с. 54–55].

Польський ліберальний (демократичний) рух у Галичині так і не зміг оформитися в потужну політичну силу. Його програма залишалася недостатньо скристалізованою, зводилась до оборони «польськості» в усіх трьох дільницях, розширення крайового самоврядування, демократизації політичних стосунків, покращення умов для розвитку економіки та освіти. Ліберали критикували угодовство консерваторів, шляхетчину й клерикалізм, в організаційному плані обмежувалися порівняно вузькими групами прихильників, які гуртувалися навколо часописів, а функції політичного проводу покладались на парламентських і сеймових послів. У серпні 1900 р. ліберали заснували у Львові Польську демократичну партію, проте подолати тактичні розбіжності щодо співпраці з іншими силами їм не вдалось. Радикальніша група демократів у 1911 р. створила Польську поступову партію, котра підтримувала діяльність Ю. Пілсудського на теренах краю. Натомість ПДП схилилася до співпраці з консерваторами й підкреслювала свою лояльність щодо монархії Габсбургів. Утім, напередодні світової війни обидві партії відігравали незначну роль у житті Галичини [20, с. 51].

Важливіше місце в галицько-польському політикумі посідав людський рух, який із другої половини 90-х років ХІХ ст. вступив у нову фазу. 28 липня 1895 р. на з'їзді в Жешуві було засновано Стронніцтво людове (Народну партію), перейменоване 1903 р. на Польське стронніцтво людове (ПСЛ). Його очолили К. Леваковський (голова партії), Я. Бойко і Г. Ревакович, секретарем було обрано Я. Стапінського, який незабаром став фактичним провід-

ником людовців. Започаткований ще 1889 р. групою Б. Вислоуха друкований орган партії «Przyjacieł ludu» пропагував ідеї самостійної політичної ролі селянства в суспільному житті Галичини, емансипації селян з-під впливів поміщиків і консерваторів. Активна агітаційно-організаційна діяльність людовців під гаслом «Селяни, обирайте селянина» дала певні плоди. Уже під час сеймових виборів 1895 р. людовці здобули 9 мандатів (послами обрано 7 селян і 2 інтелігентів) [25, с. 238–240].

Загальні збори людовців у Тарнуві у вересні 1896 р. за участі представників майже всіх повітів Західної Галичини та кількох східних висунули принцип солідарності всіх польських партій у національному питанні, запропонували виробити новий статут Польського кола, запровадити прямі й таємні вибори в сільській курії тощо [8, с. 394]. В обстановці підготовки до нових сеймових виборів на початку 1901 р. ПСЛ пішло на компроміс із групою ксьондза С. Стояловського й створення «Об'єднання людових партій». У червні того ж року людовці прийняли програму, яка трактувала весь Галицький коронний край як польську територію й вимагала надання їй у складі монархії такого ж статусу, як і Угорщині, передбачала також демократизацію виборчої системи, державну підтримку селянських господарств. Нова програма, ухвалена з'їздом у Жешуві в лютому 1903 р., заявляла про потребу національної самооборони польського народу, закликала до введення загального виборчого права й проголошення автономії Галичини, вимагала підвищення відповідальності крайового уряду перед сеймом, державної опіки над селянською власністю та ремеслом, підтримки місцевої промисловості, рівномірного оподаткування, охорони праці, обмеження робочого часу й встановлення мінімуму зарплати [8, с. 462, 469; 7, с. 293]. Ідейна платформа людовців відображала інтереси різних прошарків польського населення: селян, ремісників, дрібних торговців тощо.

Людовці переважно негативно ставилися до співпраці з соціалістами й зокрема ППСД. На початку ХХ ст. вони оволоділи громадськими правліннями в понад тисячі сіл, здобули більшість у багатьох повітових правліннях, розпочали організацію парцеляційного банку у Львові [8, с. 470]. На 1911 р. клуб людовців у Польському колі виявився найчисленнішим. Однак рух відзначався внутрішньою неоднорідністю, тривали тертя між різними угрупованнями. Непорозуміння навколо купівлі Я. Стапінським для партії «*Ilustrowanego kurjera codziennego*» в 1913 р. стали приводом до остаточного розколу на ПСЛ-лівіцю з Я. Стапінським на чолі та ПСЛ-«Пяст», керований поміркованішими Б. Вислоухом, Я. Бойком, В. Вітосом [22, с. 76].

Початок активізації польського християнсько-соціального руху датується 1891 р. і зокрема оголошенням Папою Римським Левом ХІІІ енцикліки «*Rerum Novarum*». Деякий час діяльність обмежувалась акціями в галузі культури й матеріальної взаємодопомоги, згодом набула характеру професійного руху з метою протидії швидкому зростанню класових (соціалістичних) профспілкових об'єднань. У кожній із дільниць Польщі рух розвивався окремо, у Галичині центром став Краків [22, с. 51].

Однією з найпомітніших фігур цього суспільно-політичного напрямку був католицький ксьондз С. Стояловський, котрий поєднував у своїй діяльності селянські постулати з клерикальними й націоналістичними гаслами і в практичній політиці наближався то до людовців, то до консерваторів, то до ендеків. У 1893 р. він створив першу польську селянську партію «Зв'язок стронництва хлопського» (Союз селянської партії), проте вже за кілька місяців був усунутий від її керівництва. 1895 р. Стояловський вступив до партії людовців, однак через рік, після провалу спроб надати їй християнського характеру, вий-

шов із неї і заснував Християнсько-людову партію. У 1908 р. одна з груп стояловців зблизилася з ендеками, інша утворила Католицько-людову партію, яка працювала на селі, а серед робітників діяла католицько-національна група [20, с. 52]. Близько 1905 р. у Кракові постали перші християнські робітничі організації профспілкового типу, які об'єдналися в «Спілку католицьких товариств ремісників і робітників» та «Польський професійний союз». 4–5 червня 1906 р. у Кракові відбувся з'їзд делегатів католицьких профспілок, які, згідно зі звітом, налічували вже 18 товариств із 1,8 тис. членів. Щоправда, навіть ці цифри, за якими християнсько-соціальний профспілковий рух помітно поступався соціал-демократичному, сучасники вважали сильно завищеними [19, с. 252].

Значну політичну перевагу й тривалу традицію мав консервативний напрям галицько-польського політикуму, підтримуваний місцевими крупними польськими землевласниками й австрійською імперською владою. Однак політичне угруповання, яке мало назву «партії консерваторів», насправді являло собою скоріше певну суспільно-політичну течію, ніж партію сучасного типу. Консерватори не мали спільної програми, а єдиними їх організаційними елементами до початку ХХ ст. були редакції часописів та формально безпартійні польські виборчі комітети, в яких вони домінували [20, с. 49–50]. В останніх десятиліттях ХІХ ст. виразно позначилися різниці між західногалицькими та східногалицькими консерваторами. Перші (станьчики й неоконсерватори) намагались поєднувати шляхетські та клерикальні традиції з дуже помірною програмою капіталістичної модернізації краю. Другі (подоляки) прагнули зберегти відсталу суспільну структуру, мотивуючи це захистом «польськості» (польського «стану володіння») перед українськими селянами [20, с. 50].

Тенденції до консолідування консервативного напрямку на початку ХХ ст. вили-

лись в утворення 1906 р. ефемерного Союзу національної праці, а 1907 р. – Партії національної правниці (ПНП), що займала відверто австрофільські позиції та залишилася фактично партією західногалицьких консерваторів. Подоляки поділилися на «автономістів», які формально належали до партії, але співпрацювали одночасно з ендеками, та «центр», який навіть формально не брав участі в ПНП, а тісно взаємодіяв із націонал-демократами [20, с. 50]. Спроби самоорганізації табору подоляків із метою забезпечення «національної оборони» проти українства зумовили еволюцію східногалицьких консерваторів до ендеції [2, с. 87].

«Українська загроза» в Галичині на зламі століть стала одним із вагомих поштовхів до кристалізації польської державницької ідеї [11, с. 12]. Більш чіткій диференціації всередині польського національного табору, конкретизації позицій політичних сил у національному питанні сприяв грандіозний селянський страйк у Східній Галичині 1902 р. Подоляки, ендеки та людовці стали на бік активної боротьби проти українців. Соціал-демократи підтримали страйкарів, а станьчики висловилися за діалог і розумний компроміс з українцями, який би допоміг зберегти польську домінацію в краї [10, с. 110].

Зростання польського національного руху, посилення його антиукраїнської спрямованості та впливу ендеків у всіх сферах життя польської суспільності продемонстрував всепольський з'їзд політиків у Львові 31 травня – 1 червня 1903 р. Участь у ньому взяла більшість польських політичних угруповань із Росії, Австрії та Пруссії (близько 800 делегатів, у тому числі 30 парламентських і сеймових послів). Не підтримали ідею з'їзду та відмовились від участі в ньому станьчики, котрі вважали, що для вирішення всіх справ уже існує відповідний орган – галицький сейм, а також соціал-демократи, лідер яких І. Дашинський заявив про небажання ППСД

мати щось спільне з партіями панівних класів, які не піклуються про потреби простого народу [10, с. 111]. На з'їзді не говорилось відкрито про відновлення польської державності, що, однак, не завадило оголосити цей форум «всепольським сеймом» і задекларувати нерозривну єдність усіх розділених польських земель. Фактичним підсумком з'їзду стало зближення подоляків, націонал-демократів і людовців та проголошення Галичини «польським П'ємонтом», що не влаштувало центральну австрійську владу й зумовило її переорієнтацію на станьчиків [10, с. 112]. 8 червня того ж року новим намісником краю був призначений представник поміркованих краківських консерваторів А.Потоцький, що засвідчило нову розстановку сил у галицькому політикумі.

Отже, на зламі XIX–XX ст. була в основному сформована партійно-політична структура польського національного табору в Галичині під владою монархії Габсбургів. Найважливішими елементами цієї структури, окрім традиційних консервативних сил, стали націонал-демократи і людовці, роль лівої опозиції взяла на себе соціал-демократія. Популярність та впливовість цих політичних організацій, їх мобілізаційний потенціал були загалом підтверджені в ході перших «демократичних» виборів до австрійського рейхсрату в 1907 та 1911 рр., що відбувалися на основі загального права голосування. Характерною рисою польського політичного спектру став тісний ідейний, політичний та організаційний зв'язок галицьких партій зі своїми «аналогами» з-поза меж Галичини, під помітним впливом яких і відбувалася модернізація політичного життя краю. Політична самоорганізація польського суспільства в Галичині стала важливою передумовою для боротьби за відновлення польської державності й за визначення національно-територіальної приналежності краю в 1918–1919 рр. Детальніший аналіз засад організаційної розбудови,

механізмів функціонування, діяльності місцевих осередків польських партій, особливо у Східній Галичині, залишається актуальним завданням для подальшого вивчення.

Література

1. Айрапетов А. Историческая судьба Австро-Венгрии / А. Айрапетов // Вопросы истории. – 1999. – № 1. – С. 137–144.
2. Аркуша О. Від «подоляків» до «ендеції» (еволюція польсько-українських взаємин на зламі XIX – XX ст.) / О. Аркуша // Українсько-польські відносини в Галичині у XX ст.: Мат. міжнар. н.-п. конф. (21 – 22 листопада 1996 р.). – Івано-Франківськ : Плай, 1997. – С. 83–87.
3. Аркуша О. Польсько-українські дискусії про національний характер Східної Галичини на початку XX ст. / Олена Аркуша // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – 2006-2007. – Ч. 15. – С. 586–606.
4. Жерноклеев О. Національні секції австрійської соціал-демократії в Галичині й на Буковині (1890–1918 рр.) / О. Жерноклеев. – Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ, 2006. – 536 с.
5. Жерноклеев О. Проблеми організаційного становлення масової політичної партії в Галичині початку XX ст. (на прикладі польської соціал-демократії) / О. Жерноклеев // Галичина. – 2006–2007. – Ч. 12–13. – С. 230–237.
6. Зашкільняк Л.О. Історія Польщі : Від найдавніших часів до наших днів / Л.О. Зашкільняк, М.Г. Крикун. – Львів : ЛНУ ім. І.Франка, 2002. – 752 с.
7. Злупко С.Н. Экономические программы польских политических партий в Галиции (конец XIX – начало XX вв.) / С.Н. Злупко // Советское славяноведение : Мат. IV конф. историков-славистов (Минск, 1968 г.). – Минск, 1969. – С. 291–294.
8. История Польши / [В 3-х т.] / Под ред. И.С. Миллера и И.А. Хренова. – М. : Изд-во АН СССР, 1955. – Т. 2. – 712 с.
9. Каппелер А. Росія як поліетнічна імперія: Виникнення. Історія. Розпад / А. Каппелер / [Пер. з нім. Х.Назаркевич, наук. ред. М. Крикун]. – Львів : Вид-во Українського католицького університету, 2005. – 360 с.
10. Михальський Ю. Всепольський з'їзд політиків у 1903 р. та суспільно-політична ситуація в Галичині / Ю. Михальський // Українсько-польські відносини в Галичині у XX ст.: Мат. міжнар. н.-п. конф. (21 – 22 листопада 1996 р.). – Івано-Франківськ : Плай, 1997. – С. 109 – 113.
11. Михальський Ю.В. Ставлення польських суспільно-політичних сил до українського питання в Галичині на початку XX століття (1902–1914) : Автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02 / Ю.В. Михальський / Львівський держ. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 1998. – 18 с.
12. Монолатій І. Разом, але майже окремо. Взаємодія етнополітичних акторів на західноукраїнських землях у 1867–1914 рр. Монографія / І. Монолатій. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2010. – 736 с.
13. Мудрий М. Польські ліберал-демократи та українське питання в Галичині у 80-х рр. XIX ст. / М. Мудрий // Вісник Львівського університету. Серія історична / Львівський державний університет імені Івана Франка. – Львів, 1997. – Вип. 32 / [Відп. ред. М. Крикун]. – С. 99–109.
14. Мудрий М. Галицькі намісники в системі українсько-польських взаємин (1849–1914) / М. Мудрий // Вісник Львівського університету. Серія історична / Львівський державний університет імені Івана Франка. – Львів, 1998. – Вип. 33 / [Відп. ред. М. Крикун]. – С. 91–101.
15. Чорновол І. Польські та українські політичні доктрини 70–90-х років XIX ст. : Порівняльний аналіз (Гене́за співпраці польської націонал-демократії з українцями) / І. Чорновол // Україна модерна. – 1999. – Ч. 2/3. – Режим доступу: <http://www.franko.lviv.ua/Subdivisions/um/um2-3/Statti/5-CHORNOVOL%20Ihor.htm>
16. Bełcikowska A. Stronictwa i związki polityczne w Polsce / A. Bełcikowska. – Warszawa, 1925. – 1086 s.
17. Binder H. Galizien in Wien. Parteien, Wahlen, Fraktionen und Abgeordnete im Übergang zur Massenpolitik / H. Binder. – Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 2005. – 741 s.
18. Die Habsburgermonarchie 1848–1918 / Österreichische Akademie der Wissenschaften. Hrsg. von Helmut Rumpler u. Peter Urbanitsch. – Wien: Verl. der Österreichischen Akad. der Wiss., 2006. – Band VIII: Politische Öffentlichkeit und

Zivilgesellschaft. – Teil 1. Vereine, Parteien und Interessenverbände als Träger der politischen Partizipation. – 1491 s.

19. Feldman W. Stronnictwa i programy polityczne w Galicji 1846–1906 / W. Feldman. – Kraków, 1907. – Т. 2. – 371 s.

20. Holzer J. Mozaika polityczna Drugiej Rzeczypospolitej / J. Holzer. – Warszawa : Książka i Wiedza, 1974. – 668 s.

21. Program Stronnictwa demokratyczno-narodowego w zaborze rosyjskim. – Lwów: Nakładem «Przeglądu wszechpolskiego», 1897. – 29 s.

22. Selimowski T. Polskie legalne stronnictwa polityczne / T. Selimowski. – Warszawa: Nakładem autora, 1934. – 115 s.

23. Stefanowski R. PPS, 1892–1992 / R. Stefanowski. – Warszawa: Instytut wydawniczy Książka i Prasa, 1992. – 205 s.

24. Stochel-Nabielska T. Das polnische Parteienspektrum in Galizien vor 1914. Eine Bestandsaufnahme der Bemühungen um die Demokratisierung des Landes. Diss. Dr. Phil. / T. Stochel-Nabielska. – Wien, 2008. – 377 s.

25. Wielka historia Polski / Przewod. rady autorów F.Kiryk. – Kraków : Pinnex, 2003. – Т. VI : 1864–1914 / Aut. tomu J. Ryś, W. Marmon. – 328 s.

Zhernokleyev O.S. THE FORMATION OF THE POLISH POLITICUM PARTY STRUCTURE IN GALICIA AT THE END OF THE 19TH AND THE BEGINNING OF 20TH CENTURY. *The article deals with the forming of the structure of the Polish political community in Galicia under the rule of the Habsburg monarchy, which ended at the turn of the nineteenth and twentieth century. The most important elements of this structure were conservatives, national-democrats and lyudovtsi; the role of the left opposition has been assumed by the Social Democrats. The influence of these political organizations and their mobilization potential were confirmed during the elections 1907 and 1911 to the Austrian Reichsrat. The close ideological, political and organizational connections of Galician parties with their «analogs» outside Galicia (under their visible influence the*

modernization of the region's political life was going) were the characteristic feature of the Polish political spectrum at that time.

Keywords: Polish political parties, Galicia, Austria-Hungary.

Жерноклеєв О.С. ФОРМИРОВАНИЕ ПАРТИЙНОЇ СТРУКТУРИ ПОЛЬСЬКОГО ПОЛІТИКУМУ В ГАЛИЧИНІ В КОНЦЕ ХІХ – В НАЧАЛЕ ХХ ВВ. *У статтє обобщено процес формования партійної структури польського політикуму в Галичині под властью монархії Габсбургів, котрий завершився на границе ХІХ–ХХ вв. Наиболее важными елементами этой структури стали консерваторы, национал-демократы и людовци, роль левой оппозиции взяла на себя социал-демократия. Влияние этих политических организаций, их мобилизационный потенциал были подтверждены во время выборов в австрийский рейхсрат в 1907 и 1911 гг. Характерной особенностью польского политического спектра стала тесная идейная, политическая и организационная связь галицких партий со своими «аналогами» за пределами Галичины, под влиянием которых происходила модернизация политической жизни края.*

Ключевые слова: польские политические партии, Галичина, Австро-Венгрия.